

Piața forței de muncă în economia postcriză: cazul Spaniei

Mirela Ionela ACELEANU

Academia de Studii Economice din București
mirelaaceleanu@economie.ase.ro

Rezumat. *Criza economico-financiară actuală a dus la dezechilibre pe piața muncii, dezechilibre manifestate mai accentuat în anumite economii. Lucrarea își propune să analizeze cauzele acestor dezechilibre și mai ales situația Spaniei, țara cu cel mai mare nivel al șomajului din Uniunea Europeană. Astfel, vor fi evidențiate trăsăturile pieței muncii din Spania pentru a identifica elementele care au contribuit la accentuarea crizei.*

Cuvinte-cheie: piața forței de muncă; criză; șomaj; Spania.

Coduri JEL: J08, J21, J31, H12.

Coduri REL: 8G, 10G, 12G.

1. Introducere

În timp ce criza s-a declanșat cam în același timp în majoritatea regiunilor Uniunii Europene, perioada de manifestare și profunzimea ei s-au dovedit a fi foarte eterogene. Unele țări au depășit efectele crizei mai ușor, pe când altele s-au confruntat cu probleme inflaționiste, ocupaționale și cu accentuarea scăderii economice.

Studiile de specialitate demonstrează că performanța piețelor muncii în timpul crizei a depins de următorii factori: starea economiei la începutul crizei, caracteristicile structurale ale economiei și politicile pieței muncii (Aiginger, Horvath, Mahringer, 2011).

Chiar dacă unele țări și-au revenit mai rapid după criză, s-au confruntat cu o piață a muncii încă afectată (cazul SUA), pe când alte state au suferit pierderi mai mari ca urmare a crizei, dar au înregistrat o performanță mai bună a pieței muncii (cazul Germaniei).

În ceea ce privește productivitatea muncii, criza actuală a condus la adâncirea decalajelor între Uniunea Europeană și economia SUA și chiar a decalajelor de la nivelul statelor Uniunii Europene. Provocarea pentru economia europeană este de a ieși din cercul vicios al cheltuielilor publice nesustenabile, din starea de perturbare care caracterizează piețele financiare și din situația de pierdere a locurilor de muncă. La nivelul pieței muncii trebuie să se urmărească reformarea pieței muncii, prin creșterea productivității muncii și prin reintegrarea pe piața muncii a șomerilor afectați de criză.

Astfel de măsuri vor avea un impact pozitiv asupra consolidării bugetare, prin generarea de venituri fiscale mai mari și prin reducerea cheltuielilor publice privind transferurile sociale, reducându-se totodată și riscul dezechilibrelor macroeconomice viitoare (Trașcă, Popa, Dudian, 2011).

Performanța economică a unei țări depinde de răspunsul pieței muncii la criză, demonstrându-se prin analize economice că există o corelație directă între performanța economică și performanța pieței muncii. Economiiștii Aiginger, Horvath și Mahringer (2011) au realizat o cercetare care evidențiază legătura dintre *performanța outputului*, la nivel național, analizat prin mai mulți indicatori precum creșterea PIB real, soldul contului curent și *performanța pieței muncii*, analizată prin evoluția ocupării și a șomajului, înainte și după criză. Din acest punct de vedere autorii clasifică țările în patru categorii: 1) țări în care performanța economică este corelată cu performanța pieței muncii (Norvegia, Elveția, Franța, Olanda, Belgia, Austria, Polonia), 2) țări cu performanțe scăzute ale economiei, dar și cu performanțe scăzute ale pieței muncii (Irlanda, Islanda, Marea Britanie, Finlanda, Ungaria, Spania), 3) țări cu performanțe ridicate ale economiei, dar cu performanțe scăzute ale pieței muncii (SUA, Portugalia) și 4) țări cu performanțe scăzute ale economiei, dar

cu performanțe ridicate ale pieței muncii (Germania, Italia, Slovacia, Republica Cehă). Rezultatele studiului subliniază că performanța ridicată a pieței muncii atinsă de unele economii după declanșarea crizei a depins de mai mulți factori, dar în special de protecția ocupării și de politicile active. Având în vedere că, în perioada crizei, companiile, pe fondul creșterii incertitudinii, ar putea reduce semnificativ numărul de angajați, trebuie luate în calcul efectele acestor măsuri pe termen lung, care ar însemna pierderi de capital uman, ceea ce pe termen lung ar genera costuri suplimentare cu adaptarea companiei la schimbările structurale. Astfel, politicile pentru stabilizarea forței de muncă menite să urmărească protecția ocupării și adoptarea măsurilor active pot contribui la depășirea mai rapidă a recesiunii, cu costuri sociale mai mici.

2. Piața muncii din Spania – caracteristici și particularități

Piața muncii la nivelul țărilor Uniunii Europene a fost afectată mai mult sau mai puțin de criza actuală. Depășirea efectelor crizei asupra ocupării forței de muncă depinde nu numai de măsurile și politicile adoptate în perioada crizei, dar și de caracteristicile fiecărei economii, de specificul fiecărei piețe a muncii.

Spania, alături de Portugalia și Grecia fac parte din modelul mediteranean al ocupării forței de muncă. Astfel piața muncii din Spania se caracterizează prin flexibilitate redusă, dar și securitate redusă pe piața muncii. Piața muncii este segmentată, cu mobilitate internă scăzută a forței de muncă, caracterizată și prin rigidități ale salariului. Atât flexibilitatea la nivelul companiilor, cât și securitatea salariilor sunt relativ reduse, iar sindicatele au un rol important pe piața muncii. Este un model ce se caracterizează printr-o pondere ridicată a cheltuielilor cu protecția socială, rigiditate a legislației în domeniul protecției ocupării forței de muncă și nivel ridicat al pensionărilor anticipate.

Analiza pieței muncii necesită și cunoașterea contextului economic-social, precum și rezultatele macroeconomice pe care le înregistrează economia respectivă, deoarece există o strânsă legătură între acești factori și evoluția pieței muncii.

Performanța economică a Spaniei înainte de criză a fost ridicată, înregistrându-se în anul 2007 un PIB pe locuitor peste media UE-27. În această perioadă de prosperitate, piața muncii s-a extins foarte mult, absorbind un număr impresionant de noi lucrători, în special femei și imigranți. Creșterea economică a fost determinată în principal de sectoarele construcției și turism, dar și de creșterea puternică a consumului. De exemplu, în sectorul construcțiilor au fost create 25% din locurile de muncă nou create în perioada 1998-2007. Vulnerabilitățile Spaniei în fața crizei declanșate după 2007 au fost determinate de creșterea datoriei externe și a nivelului de îndatorare a populației, de

productivitatea muncii, relativ scăzută și de faptul că economia se bazează preponderent pe întreprinderile mici (Eurofound, 2010).

Înainte de criză, Spania avea una dintre cele mai mici datorii publice din zona euro și excedent bugetar. Extinderea creditării, mai ales către domeniul construcțiilor (Banca Spaniei anunța că 60% din creditele acordate erau pentru construcții), a făcut ca după declanșarea crizei să devină o problemă recuperarea creditelor acordate de către bănci. Astfel, băncile se confruntă cu probleme financiare, iar economia Spaniei a suferit din cauza reducerii activității economice, a creșterii datoriilor publice și a dezechilibrelor înregistrate pe piața muncii. Pe lângă sectorul construcțiilor au cunoscut un declin și alte sectoare importante ale Spaniei, și anume industria de automobile și chiar turismul, afectat de scăderea nivelului de trai al europenilor.

Una dintre particularitățile pieței muncii din Spania este legată de experiența imigrării din ultimii ani. Dintre țările OECD, doar SUA o depășesc în termeni absoluți din acest punct de vedere, fiind totodată printre primele state OECD cu cea mai multă forță de muncă străină, după Luxemburg și Elveția (la nivelul anului 2008). Imigranții provin în special din țările în curs de dezvoltare (în jur de 90%), preponderent din America Latină (53,3%) și din Europa de Est (26,7%), vârsta medie fiind în jurul valorii de 31 de ani. Majoritatea imigranților au absolvit studii secundare (45,4%) și au fost interesați să muncească cu contracte temporare de muncă (70,8%) (Simon, Ramos, Sanroma, 2011).

Acest nivel ridicat al imigrației din Spania se explică prin aceea că Spania, ca și alte state europene se confruntă cu o scădere a populației, iar imigrarea suplinește această scădere naturală, astfel că numărul populației nu suferă modificări dramatice.

Înainte de declanșarea crizei economico-financiară actuale, pentru a evita fenomenul de scădere naturală a populației, unele țările au încurajat imigrația, folosind ca rezervor forța de muncă din țările din estul Europei, inclusiv România. Odată cu manifestarea crizei, reacțiile țărilor cu privire la imigrație s-au manifestat de regulă prin dorința de a reduce imigrația, mai ales imigrația temporară, pentru a reduce șomajul din rândul propriei populații. Aceste mișcări migraționiste generează efecte atât la nivelul țării de plecare, cât și la nivelul țării de destinație. Aceste efecte se manifestă la nivel economic, social, demografic, influențând calitatea vieții și creșterea economică (Roman, Voicu, 2010).

Pentru țările de destinație, fluxul de forță de muncă străină este benefic în sprijinirea activităților economice care nu pot fi acoperite de către piața internă a muncii, fie din cauza lipsei de lucrători calificați în aceste domenii, fie din cauza lipsei de interes pentru aceste sectoare de activitate (Pociovălișteanu, 2012).

În ceea ce privește românii plecați la lucru în străinătate, cei mai mulți au mers în Spania și Italia, în special pentru activități necalificate. Sigur, criza actuală a redus numărul plecărilor acestora, ca urmare a problemelor generate de reducerea volumului activităților economice, mai ales în domeniul construcțiilor, domeniu în care era atrasă această forță de muncă.

Deschiderea pieței muncii spaniole înainte de criză, alături de caracteristicile structurale ale economiei și de politicile pieței muncii, a făcut ca declanșarea crizei actuale să ducă la creșteri semnificative ale șomajului în această țară.

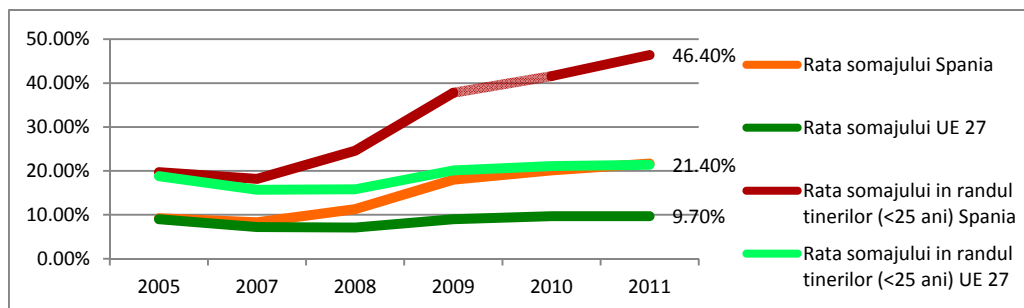
În prezent rata șomajului în Spania a atins cel mai mare nivel din Uniunea Europeană. Creșterile înregistrate la nivelul ratei șomajului indică o înrăutățire a situației economice cu toate măsurile aplicate pentru a reveni la un nivel de ocupare acceptabil.

La sfârșitul lunii octombrie 2012, datele din *Ancheta asupra populației active*, realizată trimestrial de către *Institutul spaniol de statistică*, arătau că Spania a înregistrat un nou record al numărului șomerilor: 5.778.100 de persoane, iar rata șomajului ajunsese, potrivit aceluiași date, la 25,02%.

Criza din zona euro a afectat grav economia spaniolă, manifestându-se în special prin creșterea șomajului și reducerea veniturilor bugetare. Măsurile adoptate pentru a reduce deficitul bugetar care au urmărit reducerea cheltuielilor bugetare au condus la amplificarea crizei sociale, cu efecte negative în special pentru cei cu venituri reduse.

În Spania, au fost afectate de șomaj toate grupele de vârstă ale populației, dar cel mai mult au fost afectați tinerii și femeile, precum și cei cu nivel educațional scăzut (Casado, Fernández, Jimeno, 2012).

Graficul de mai jos surprinde diferențele înregistrate la nivelul Spaniei în comparație cu media Uniunii Europene în ceea ce privește evoluția șomajului și a șomajului în rândul tinerilor. Se observă că după anul 2007 rata șomajului în Spania a înregistrat o evoluție crescătoare, îndepărtându-se tot mai mult de media UE. O amplitudine mai mare de creștere o înregistrează rata șomajului în rândul tinerilor, care depășește de 2,16 ori rata șomajului în rândul tinerilor înregistrată la nivelul Uniunii Europene. La nivelul anului 2011 rata șomajului în Spania a atins valoarea de 21,7%, iar rata șomajului în rândul tinerilor a fost de 46,4% (Eurostat, 2012).

Sursa: Eurostat, 2012, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>.

Figura 1. Rata șomajului & Rata șomajului în rândul tinerilor sub 25 ani (%) (Spania și UE-27)

Creșterea ratei șomajului în rândul tinerilor, la nivelul UE, este explicată în literatura de specialitate ca rezultat al unei slabe corelări între pregătirea forței de muncă și cerințele pieței muncii. Dacă analizăm situația educațională din Spania la nivelul anului 2011, observăm că Spania se află pe primele locuri în clasamentele europene (Eurostat) cu privire la persoanele care renunță la școală timpuriu (26,5% în Spania față de media UE-27 de 13,5%) și la persoanele care au absolvit doar studii primare (46,2% în Spania față de 26,6% media UE-27). Aceasta poate explica creșterea șomajului în rândul tinerilor din Spania, deoarece tinerii nefiind pregătiți suficient nu se pot adapta la cerințele pieței muncii (Eurostat, 2012).

Pentru a depăși aceste probleme, John Edmunds, profesor de business la Colegiul Babson din Wesley, Massachusetts, consideră că Spania are nevoie să își îmbunătățească baza de impozitare și să investească în educarea forței de muncă.

3. Cauzele șomajului înregistrat în Spania

Cauzele acestor dezechilibre ale pieței muncii din Spania sunt determinate de mai mulți factori, cum ar fi măsurile și politicile adoptate pentru depășirea efectelor crizei, caracteristicile structurale ale pieței muncii din Spania, legislația în domeniul ocupării, rezultatele înregistrate la nivel macroeconomic.

Spania, alături de Grecia și Portugalia au urmărit pentru reducerea efectelor crizei următoarele tipuri de măsuri: reduceri salariale, reducerea cheltuielilor sociale publice, privatizarea unor transferuri publice (sistemul de pensii) sau a unor servicii publice (sistemul sanitar). Persoanele cele mai afectate sunt cele cu venituri mici și cu atât mai mult cele care au credite de restituit.

Profesorul Vicente Navarro (2012) consideră că principalele cauze ale amplificării crizei actuale în Spania sunt legate de modul în care Spania a intrat în zona euro. În vederea reducerii deficitului public, potrivit cerințelor impuse

de Pactul de Stabilitate, au fost luate în special măsuri de reducere a cheltuielilor publice (în special a cheltuielilor sociale) și mai puțin măsuri de creștere a taxelor, ceea ce a dus la creșterea deficitului cheltuielilor sociale. Pe de altă parte, în timpul bulei imobiliare dinainte de criză, care a dus la creșterea economică rapidă, s-au adoptat măsuri care au vizat reducerea taxelor și impozitelor (în special a impozitelor corporative). Astfel, în momentul manifestării crizei, s-a simțit efectul acestor măsuri, pe fondul scăderii economice. Deci, măsurile adoptate au vizat în special reduceri ale cheltuielilor publice (s-au redus pensiile, cheltuielile cu sănătatea și educația, salariile), pe fondul reducerii unor impozite corporative. Reducerea cheltuielilor publice și a salariilor a determinat și reducerea cererii cu efect direct asupra activității economice.

Vicente Cugat (2012) consideră că principalele probleme cu care se confruntă piața muncii din Spania sunt legate de: dualitatea contractelor de muncă, rigiditatea salariilor și condițiile de încheiere a contractelor pe piața muncii.

Dualitatea contractelor de muncă se referă la raportul dintre contractele permanente și cele temporare. Aproximativ 60% dintre angajați au contracte de muncă permanente, ceea ce înseamnă că pentru acești angajați există restricții legale la concedieri, beneficiază de plăți compensatorii și au un loc de muncă protejat.

Restul de 40% lucrează cu contracte temporare, de regulă de scurtă durată, și nu beneficiază de plăți compensatorii sau de alte avantaje. Firmele au preferat să angajeze lucrători cu contracte temporare, în special tineri și persoane cu nivel redus de calificare. Pe fondul crizei actuale această măsură a ajutat cumva firmele să își reducă costurile, mai ales că nu au mai investit în formarea continuă, fiind interesate doar de reducerea costurilor salariale și flexibilitatea angajării/concedierilor.

Astfel, această dualitate a contractelor de muncă afectează bunăstarea socială, duce la o creștere a volatilității pe piața muncii, care complică punerea în aplicare a politicilor de stabilizare macroeconomică și afectează productivitatea muncii prin faptul că persoanele angajate cu contracte temporare nu au beneficiat de programe de formare profesională și specializare (Costain, Jimeno, Thomas, 2010).

Având în vedere contextul economic actual, pe fondul creșterii șomajului, se poate spune că o mare parte dintre cei care lucrează cu contracte temporare au fost nevoiți să accepte această situație, uneori fără să țină cont de nivelul lor de calificare sau de nevoile lor. Pe de altă parte, ocuparea forței de muncă temporară poate reduce stimulentele pentru ca angajatorii să ofere oportunități de formare și dezvoltare a lucrătorilor deoarece consideră puțin probabil ca aceștia să rămână cu în aceeași firmă pe termen lung (Șerban, 2012).

Stabilirea salariilor este de asemenea o problemă importantă. Aceasta are la bază negocierea dintre sindicate și patronate. Negocierea colectivă acoperă o

gamă largă de probleme, de la stabilirea salariului la stabilirea timpului de lucru și a formării profesionale (training). Însă aceste negocieri nu sunt mulțumitoare pentru toate firmele dintr-un anumit sector economic, pentru că unele firme ar fi dispuse să plătească mai mult pentru a atrage persoane bine pregătite, după cum alte firme pot urmări reducerea costurilor cu salariile și vizează înghețarea sau tăierea salariilor. Astfel, o singură negociere trebuie să se potrivească ambelor tipuri de firme. De aceea sunt puncte de vedere (Ramos) care susțin că stabilirea salariului trebuie să fie mai puțin centralizată și să depindă de cererea și oferta pieței, de condițiile economice. Totodată, salariul poate fi influențat și de migrația internă a forței de muncă, care este foarte redusă în Spania. Aceasta se explică prin tradiția și cultura spaniolilor, care sunt atașați de familie și de locul în care trăiesc și nu acceptă ușor schimbarea domiciliului, chiar și pentru un salariu mai mare.

Salariul minim a fost introdus în Spania în anul 1963 și se stabilește anual de către guvern, după consultarea cu partenerii sociali, luând în considerare indicele prețurilor de consum, rata medie a productivității naționale, ponderea muncii în venitul național și situația economică. Salariul minim se aplică pentru un număr de 40 de ore lucrate pe săptămână, iar în cazul în care numărul orelor lucrate este mai mic de 40, salariul minim este redus proporțional. La nivelul anului 2012, salariul minim lunar a atins valoarea de 748,3 euro în Spania, fiind ușor mai ridicat decât media UE. Salariul minim lunar cel mai mare se acordă în Luxemburg, ajungând la valoarea de 1.800 euro, iar cel mai redus este în Bulgaria (138 euro) și România (161 euro) (Eurostat, Monthly minimum wages – country-specific information, 2012).

Timpul legal de lucru în Spania este de 40 de ore pe săptămână, apropiat de media UE-27. În ultimul deceniu s-a urmărit reducerea timpului de lucru la nivel european, pentru a se realiza un mai bun echilibru între muncă și viața de familie.

În Spania, organizațiile patronale și sindicatele nu sunt implicate doar în cadrul negocierilor colective; ele joacă un rol-cheie și în dialogul social, având o mare capacitate de a influența politicile economice și sociale.

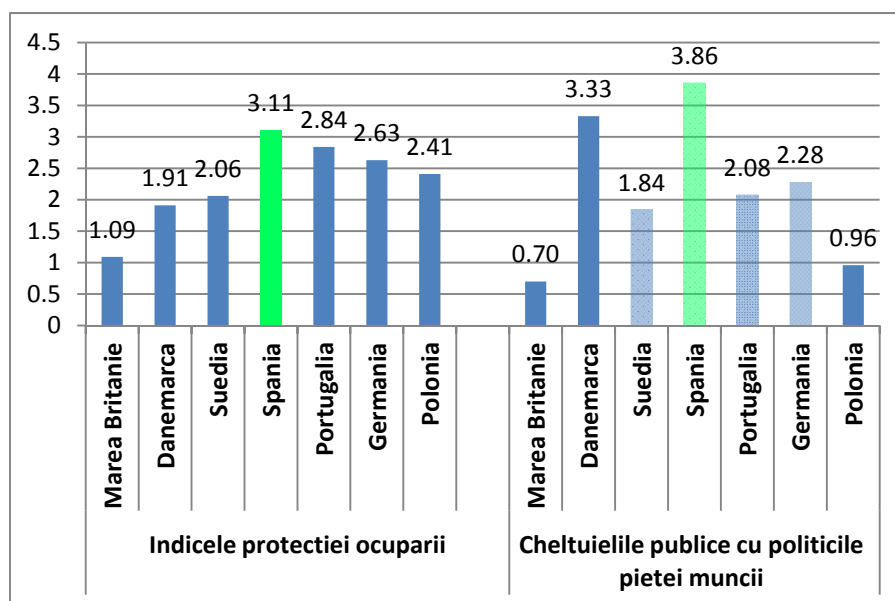
Totodată, în Spania, angajarea și concedierea sunt complexe și costisitoare din punct de vedere administrativ, deoarece există multe forme legale ale contractelor de muncă, fiecare cu propriile sale reguli specifice. De aici apar și numeroase procese în justiție, care presupun costuri economice suplimentare.

Reforma pieței muncii din Spania urmărește printre altele reducerea protecției ocupării pentru contractele permanente, așa cum există în majoritatea țărilor UE. Această măsură ar putea reduce decalajul dintre cele două tipuri de contracte (permanente și temporare), însă după părerea unor economiști nu ar rezolva problema dualității contractelor de muncă (Cunat, 2012).

4. Poziția Spaniei în cadrul principalelor modele ocupaționale

Analizând principalii indicatori care stau la baza modelelor ocupaționale, și anume protecția ocupării, generozitatea ajutoarelor de șomaj, cheltuielile cu politicile pieței muncii, îndeosebi cu politicile active și povara fiscală, putem observa poziția Spaniei în raport cu celelalte țări din grupa țărilor mediteraneene, dar și în raport cu celelalte țări europene.

Indicele protecției ocupării se referă la nivelul de protecție al locurilor de muncă, condițiile de angajare și cele de concediere. Cel mai ridicat nivel al acestui indicator se înregistrează în modelul mediteranean al ocupării și cel mai redus în modelul anglo-saxon și cel nordic. Dintre țările analizate, cea mai ridicată valoare a acestui indicator se înregistrează în Spania (3,11). Cu cât indicele protecției ocupării este mai ridicat, cu atât reglementările cu privire la ocuparea forței de muncă sunt mai puțin flexibile. Astfel, potrivit datelor din graficul de mai sus flexibilitate ridicată din punct de vedere al reglementărilor ocupaționale se înregistrează în Marea Britanie, Danemarca și Suedia, iar cea mai redusă flexibilitate din acest punct de vedere o înregistrează Spania.

Sursa: OECD, 2010,

www.oecd.org/employment/employmentpoliciesanddata/42768860.xls

& Public expenditure and participant stocks on LMP (Labour Market Policy), 2010,

<http://stats.oecd.org/Index.aspx?DatasetCode=LMPEXP#>

Figura 2. *Indicele protecției ocupării & Cheltuielile publice cu politicile pieței muncii*

În ceea ce privește cheltuielile publice cu politicile pieței muncii în ultimii ani aceste cheltuieli au crescut, pentru a susține piața muncii afectată de criză. Însă, unele state au crescut cheltuielile în special pentru politici active, pe când altele au pus accent pe politicile pasive. Spania se află printre țările care înregistrează cele mai ridicate valori ale acestui indicator, însă în cazul Spaniei ponderea cea mai ridicată în cadrul acestor cheltuieli revine măsurilor pasive. Țările nordice au acordat o atenție deosebită măsurilor active, pe când țările mediteraneene au crescut considerabil cheltuielile cu politicile pasive. Aceasta poate fi rezultatul creșterii numărului de persoane asistate (șomeri), în condițiile reducerii volumului activității economice.

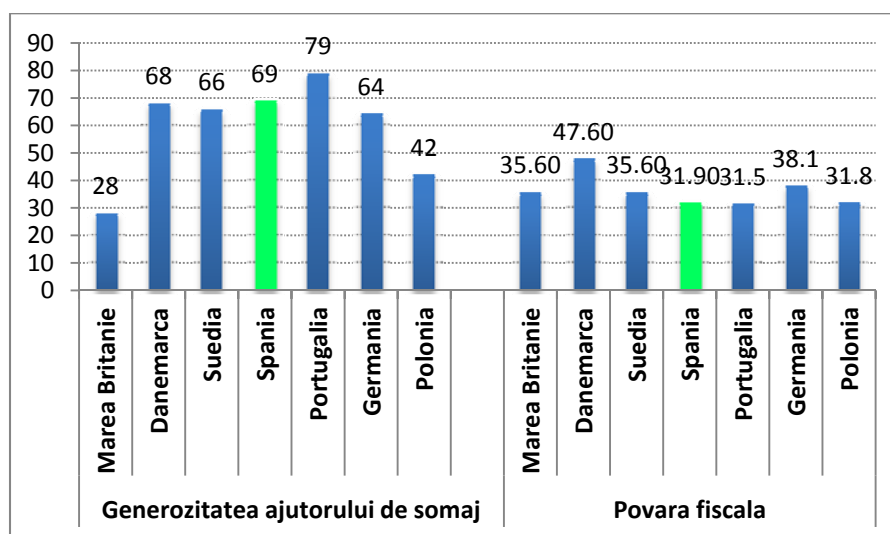
Chiar dacă ponderea cheltuielilor pasive cu piața forței de muncă sunt ridicate în Spania, se înregistrează totodată și un nivel ridicat al mărimii ajutorului de șomaj. Generozitatea ajutorului de șomaj, care se referă atât la mărimea ajutorului de șomaj, cât și la perioada de acordare, este cea mai ridicată în Portugalia, Spania, Danemarca, Norvegia și Olanda.

Durata de acordare a ajutorului de șomaj este cea mai ridicată în Belgia (perioadă nelimitată) și Danemarca (48 luni). În majoritatea țărilor ajutorul de șomaj este urmat de un ajutor de asistență socială, mai mic decât ajutorul de șomaj.

Spania are un sistem de protecție socială a șomerilor foarte generos. În Spania, cei care își pierd locurile de muncă primesc 75-80% din ultimul salariu, pentru o perioadă de doi ani, sub forma *indemnizației de șomaj*. După cei doi ani, șomerii beneficiază de încă nouă luni de un *ajutor de șomaj* de 600 de euro pe lună. Iar pentru cei care nu au atins limita minimă de timp de cotizare pentru obținerea indemnizației de șomaj (360 de zile în ultimii șase ani) se poate solicita *ajutorul suplimentar de șomaj*. Totodată guvernul spaniol a prelungit cu șase luni ajutorului special de 400 de euro pe lună pentru șomerii rămași fără venituri după terminarea perioadei de asigurare a indemnizației de șomaj și a ajutorului de șomaj. De asemenea se mai acordă și alte ajutoare de tipul rentei active de reinsertie, în valoare de 426 de euro pe lună pentru șomerii de lungă durată. Toate aceste ajutoare sunt costisitoare pentru economia spaniolă, mai ales pentru că unele persoane au ales să devină șomeri sau să rămână în șomaj, în condițiile crizei, care a redus volumul activităților economice. Practic aceste ajutoare fiind ridicate și acordate pe perioade lungi nu îi stimulează pe șomeri să își caute de lucru. Pe de altă parte, scăderea economică și creșterea datoriilor Spaniei din ultimii ani au pus presiune pe șomaj și au contribuit la accentuarea problemelor de pe piața muncii.

Sistemul prea generos al protecției sociale cu siguranță trebuie reformat astfel încât să țină cont de rezultatele economice, de productivitatea muncii și de gradul de fiscalitate, însă această reformă nu poate fi realizată în perioada desfășurării crizei actuale și așa generatoare de numeroase nemulțumiri și ieșiri în stradă.

Totodată Spania se confruntă și cu probleme ale sistemului bancar, urmărindu-se în prezent o recapitalizare a băncilor, în vederea fluidizării creditelor bancare atât pentru populație, cât și pentru întreprinzători. Unii economiști (J. Stiglitz) nu văd că această măsură ar avea un rezultat benefic, deoarece statul spaniol și băncile continuă cercul vicios al susținerii reciproce.

Sursa: OECD EMPLOYMENT OUTLOOK, 2010, <http://www.oecd.org/social/socialpoliciesanddata/43728718.pdf>, & Taxation trends in the European Union, Eurostat, 2012, http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/gen_info/economic_analysis/tax_structures/2012/report.pdf.

Figura 3. Generozitatea ajutorului de șomaj & Povara fiscală

Povara fiscală, analizată ca pondere a taxelor în PIB, arată un nivel ridicat al taxelor și impozitelor în special în modelul ocupațional nordic. Cea mai redusă povară fiscală se înregistrează în țările mediteraneene. Există o legătură între posibilitatea susținerii politicilor pieței muncii și ponderea taxelor în PIB, în sensul că un nivel ridicat al taxelor contribuie, pe de o parte, la creșterea susținerii acestor politici. Această corelație este ușor de observat, mai ales pe cazul țărilor nordice, care sunt recunoscute ca fiind eficiente din punct de vedere al rezultatelor politicilor de pe piața muncii și al investiției în oameni, dar care se caracterizează prin povară fiscală ridicată. Pe de altă parte mărimea taxelor trebuie să nu îngreădească spiritul antreprenorial și mediul de afaceri. În majoritatea țărilor europene, impozitele și taxele au crescut în ultimii ani, pentru a susține cheltuielile bugetare în condițiile crizei actuale.

În Spania povara fiscală este mai puțin ridicată decât în țările nordice sau cele continentale, fiind de 31,9% din PIB. Cu toate acestea, Spania acordă o protecție socială generoasă, care a devenit din ce în ce mai greu de suportat de economia spaniolă, pe fondul crizei actuale, al creșterii deficitului bugetar și al reducerii volumului activităților economice.

5. Concluzii

Criza actuală a afectat diferit economiile europene și a creat probleme ale pieței muncii, mai mari sau mai mici, în funcție de specificul fiecărei economii, de situația economică existentă înainte de criză, de caracteristicile structurale ale economiei și de politicile adoptate pentru depășirea crizei.

Piața muncii din Spania a fost afectată sever de criza actuală, în special ca urmare a unor dezechilibre structurale ale pieței muncii, a măsurilor de reducere a cheltuielilor bugetare, a rigidității salariilor, a dualității contractelor de muncă, a migrației interne scăzute, a imigrării ridicate, a politicilor sociale prea generoase pentru șomeri, a scăderii accentuate a volumului activității economice și a investiției reduse în educație și în pregătirea continuă.

Și Spania, ca și alte state europene, a aplicat numeroase măsuri de austeritate, pentru reducerea efectelor crizei, manifestate prin reducerea cheltuielilor bugetare, reducerea salariilor, reducerea cheltuielilor sociale publice, privatizarea unor transferuri publice (sistemul de pensii) sau a unor servicii publice (sistemul sanitar).

Măsurile de austeritate aplicate în Spania, dar și în alte țări europene, sunt considerate de către unii economiști ca fiind contraproductive. Această idee este susținută și de către economistul Joseph Stiglitz, laureat al Premiului Nobel, care consideră că austeritatea excesivă „va însemna sinuciderea zonei euro”. El este de acord cu reducerile bugetare, dar în măsura în care acestea sunt susținute de măsuri de relansare economică. "Măsurile luate de Uniunea Europeană până în prezent sunt minime și în direcția greșită pentru că măsurile de austeritate care vizează scăderea riscurilor afectează creșterea economică și conduc la creșterea datoriilor" (J. Stiglitz, Revista Business24, 2012). Pentru cazul concret al Spaniei, economistul american consideră că finanțarea externă ar putea permite dezvoltarea unor noi industrii care ar compensa golul lăsat de bula imobiliară.

În consecință, elaborarea politicilor de ocupare viitoare și a reformelor pieței muncii pentru a combate creșterea șomajului și persistența acestuia trebuie să țină cont de caracteristicile și particularitățile fiecărei economii. Totodată experiența țărilor care au avut mai mare succes în depășirea efectelor crizei poate fi folosită de către țările afectate mai serios de criză, chiar dacă nu poate fi preluat în totalitate un anumit model ocupațional.

Mulțumiri

Această lucrare a fost cofinanțată din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, proiect numărul POSDRU/89/1.5/S/59184 „Performanță și excelență în cercetarea postdoctorală în domeniul științelor economice din România”.

Bibliografie

- Aiginger, K., Horvath, Th., Mahringer, H. (2011). “Why labour market performance differed across countries in the Recent Crisis”, *EUROFRAME (European Forecasting Research Association for the Macro-Economy)*, http://www.euroframe.org/fileadmin/user_upload/euroframe/docs/2011/EUROF11_Aiginger_Horvath_Mahringer.pdf
- Casado, José María, Fernández-Vidaurreta, Cristina, Jimeno, J.F. (2012). “Labour Flows In The Eu At The Beginning Of The Crisis”, *Banco De España-Economic Bulletin*, Spain, January
- Cunat, V. (2012). “The reform of the Spanish labour market is politically costly, and will only bring minor economic changes”, *EUROPP*, The London School of Economics and Political Science, <http://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2012/04/23/the-reform-of-the-spanish-labour-market-is-politically-costly-and-will-only-bring-minor-economic-changes/>
- Eurofound (2010). “Spain: a country profile”, <http://www.eurofound.europa.eu/>
- Eurostat (2012). “Monthly minimum wages—country-specific information”, Spain, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_SDDS/Annexes/earn_minw_esms_an1.pdf
- James, C., Juan, F.J., Carlos, Th. (2010). “Employment fluctuations in a dual labour market”, *Economic Bulletin*, April, Banco De España, http://www.bde.es/f/webbde/Secciones/Publicaciones/InformesBoletinesRevistas/BoletinEconomico/art4_apr.pdf
- Navarro, V. (2012). “Spain is experiencing a period of intense social crisis”, *EUROPP*, The London School of Economics and Political Science, <http://blogs.lse.ac.uk/europpblog/2012/11/12/spain-is-experiencing-a-period-of-intense-social-crisis/>
- Pociovalișteanu, Diana-Mihaela (2012). “Migration For Education Nowadays”, *Annals of the „Constantin Brâncuși” University of Târgu Jiu*, Economy Series, Issue 1, http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2012-1/10_diana_mihaela_pociovalisteanu.pdf
- Business24 Magazine* (2012). June, <http://www.business24.ro/banci/banci-internationale/laureat-nobel-planul-de-a-vindeca-spania-risca-sa-dea-gres-1514225>
- Roman, Monica, Voicu, Cristina (2010). “Some Socio-Economic Effects of Labor Migration on Sending Countries. Evidence from Romania”, *Theoretical and Applied Economics*, Volume XVII (2010), No. 7(548), pp. 61-76, <http://store.ectap.ro/articole/484.pdf>
- Simon, H., Ramos, R., Sanroma, E. (2011). “Occupational Mobility of Immigrants in a Low Skilled Economy: The Spanish Case”, *Institute for the Study of Labor - IZA DP*, No. 5581
- Șerban Andreea Claudia (2012), “A better employability through labour market flexibility. The case of Romania”, *Procedia-Social and Behavioral Science Journal*, Vol. 46, No. 805, pp. 4539-4543
- Trașcă, Daniela, Popa, Raluca Andreea, Dudian, Monica (2011). “Romanian Companies Convergence Challenges In The Perspective Of The “Europe 2020” Agenda”, *Economic Review*, No. 2(55), pp. 620-628